

Asia: VN/32318/2023

Kansallinen mineraalistrategia

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Kansalliseen mineraalistrategiaan.

Pohjois-Pohjanmaan liitto nostaa esille, että strategiassa tulisi ottaa vahvemmin painotettuna a) kansallinen vaikuttavuus, sekä tässä geopoliittisessa tilanteessa vahvasti myös b) kansainvälinen näkökulma, koska sillä on vaikutusta kansalliseen toimintaan ja toimintakykyyn.

Yleisesti voidaan todeta, että Kansallisen mineraalistrategian uudistamisen aikataulu on juuri oikea ja vastaa tilanteeseen, jossa katse on käännettävä yhä enemmän tulevaisuuteen huomioiden Euroopan unionin tason uudistettu lainsäädäntö (Critical Raw Materials ACT, CRMA) sekä kansallinen uusi kaivoslaki, joka astui voimaan 1.6.2023. Kaivoslain uudistuksen myötä paikallisten vaikutusmahdollisuuksia, elinkeinotoiminnan näkymiä ja ympäristöllisten seikkojen huomioon ottamista pyrittiin vahvistamaan ja näillä samoilla toimenpiteillä on selkeä yhteys Kansalliseen mineraalistrategiaan.

Kansallisessa vaikuttavuudessa on hyvin käsitelty seuraavat kokonaisuudet

- Teollisuuden ja huoltovarmuuden rooli: Strategiassa korostetaan mineraalien kriittistä merkitystä Suomen teollisuudelle ja raaka-ainehuollon turvaamiselle, mukaan lukien strategiset tavoitteet kuten jalostusasteen nostaminen ja kiertotalouden vahvistaminen.
- Aluekehitys ja työllisyys: Maaseutu- ja haja-asutusalueiden taloudellinen hyötyminen mineraaliklusterista tuodaan esille, samoin kuin mineraalialan työllisyysvaikutukset ja verotuotot.
- Tieteellisen osaamisen ja koulutuksen merkitys: Tutkimus- ja kehitystoiminta sekä koulutus ovat hyvin edustettuina dokumentin sisällössä, mutta sitä voisi korostaa enemmän.

Oulun yliopiston Mining School, nostaa toiminnassaan esiin kokonaisvaltaisen tutkimuksen ja koulutuksen merkityksen malminetsinnän ja kaivostoiminnan eri osa-alueilla. Nämä ovat korostuneet huomattavasti viime vuosina lisääntyneen mineraali- ja metallituotannon, kestävän kehityksen vaatimusten sekä uusien kaivosten perustamisen, että kaivosten uusiokäytön myötä. Oulu Mining School kattaa kaivannaisalan koko arvoketjun geotieteiden, geofysiikan, kaivostekniikan sekä rikastustekniikan aloilla. Tämä jatkuvan kehittymisen näkökulma tulisi nostaa vahvemmin esiin mineraalistrategian osiossa Tavoitteet ja toimenpiteet kohdassa 6.3 Osaaminen ja TKI toiminta. Suomalaisen kaivostoiminnan korkeakoulutuksen- ja tutkimuksen taso ja laajuus tulee turvata jatkossakin kotimaassa ja se tulisi mainita ko asiakohdassa selkeämmin.

Strategiassa mainitaan tavoitteet, kuten raaka-aineiden kierrätysasteen parantamisen ja mineraaliklusterin arvonlisän nostamisen, mutta konkreettiset mittarit tai tavoitteiden seuranta jäävät puuttumaan. Näitä voisivat olla: Kuinka paljon työllisyyden odotetaan kasvavan? Mikä on tavoite mineraalien jalostusasteen nostamisessa seuraavien 5–10 vuoden aikana? Laajempi näkökulma yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen tukisi uuden kaivoslain näkökulmaa. Vastuullisuutta käsitellään, mutta paikallisyhteisöjen, huomioiden niihin kunnat, joilla on kaavoitusmonopoli ja kansalaisten näkemyksiä voisi käsitellä jopa yksityiskohtaisemmin.

Kunnat ovat yritysten tärkeimpiä sidos- ja vastuuryhmiä nimenomaan elinkeinotoiminnan kehittämisen ja investointien mahdollistamisen näkökulmasta. Esimerkiksi, miten strategia voi edistää yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä kaivostoiminnalle? Asetettavat tavoitetasot selkiyttäisivät nimettyjen vastuutahojen toimintaa ja lisäisivät strategian vaikuttavuutta seurannan näkökulmasta.

Kansainvälinen vaikuttavuuden näkökulma on erittäin hyvin huomioitu EU-yhteistyö ja Critical Raw Materials Act (CRMA) kirjauksissa. Strategiassa tuodaan hyvin esille Suomen rooli EU raaka-ainepoliitikassa ja strategisten kumppanuuksien mahdollisuuksissa. Suomen asema vastuullisen kaivostoiminnan mallimaana ja kiertotalousratkaisujen kehittäjänä mainitaan huomioiden vastuullisuus ja kestävyysstandardit, mitkä korostavat kansainvälistä vaikuttavuutta. Geopoliittinen rooli Suomen rooli kriittisten raaka-aineiden globaalien toimitusketjujen monipuolistamisessa on huomioitu erinomaisesti.

Kuitenkin konkreettiset esimerkit nyt ja tulevaisuudessa tavoitetasoissa kansainvälisestä yhteistyöstä jäävät viitauksiksi yleisiin strategiaan kumppanuuksiin ja kansainväliseen yhteistyöhön, mutta konkreettiset esimerkit puuttuvat. Esille voisi tuoda esimerkiksi, mitä Suomen rooli tarkoittaa käytännössä Minerals Security Partnershipissa (MSP) tai EU vapaakauppasopimusten kautta. Vaikuttavuuden mittarit kansainvälisessä kontekstissa voisi nostaa esiin sen, mitä strategia tavoittelee esimerkiksi Suomen mineraaliviennin kasvussa tai teknologian viennissä. Tai kuinka paljon Suomen osuus EU raaka-ainehuollosta odotetaan olevan vuoteen 2030 mennessä? Mikä on tavoitteellinen investointitaso mineraaliklusteriin kansainvälisiltä toimijoilta? Eurooppalainen kilpailukyky ja omavaraisuus tulisi näkyä kirjauksissa selkeämmin.

Vaikka vastuullisuutta korostetaan, kilpailukykyä suhteessa muihin mineraalituottajiin (esim. Australia, Kanada) puhutaan vain vähän. Suomen vahvuudet, kuten poliittinen vakaus, korkea teknologinen osaaminen ja vastuullisuus, voisivat saada enemmän huomiota. Nämä asiat ovat myös sijoittumisten ja investointien lähtökohtia kaivosteollisuudessa. Kansainvälisessä kontekstissa strategian vaikutukset yhteistyömekanismiin (EU, MSP, YK) ja Suomen kilpailukykyyn voisi

konkretisoida paremmin, koska kilpailukykyisyys vahvistaisi EU tason kumppanuuksia ja ne tukisivat rahoituksen ja investointien saamista Suomeen.

Vaikka vastuullisuus mainitaan, paikallisyhteisöjen osallistamista, alkuperäiskansojen oikeuksia, huomioiden paliskunnat ja sosiaalisen hyväksynnän vahvistamista voisi avata yksityiskohtaisemmin esimerkiksi uuden kansallisen lainsäädännön vaatimusten näkökulmasta. Yhtenä erityisryhmänä poronhoitolainmukainen porotalousolisi myös huomioitava. (paliskunnat ja paliskuntain yhdistykset).

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa lisäksi seuraavaa:

Esitämme

- luvun 2 kirjoituksen kielenhuollon tarkistamista (erityisesti s 11–12)
- toimenpiteiden ja tavoitteiden konditionaali-ilmausten vähentämistä
- kuntien lisäämistä ja tarkennusta osiin vastuutahoihin (kaavoitus) lopussa viitatus v. 2020 Suomen mineraalilusterin kilpailukyky- ja vaikuttavuustutkimuksen, joka pohjautuu v. 2015 tietoihin. Olisiko syytä vastuuministeriön (TEM) tehdä/teettää ajantasaisempi selvitys aihepiiristä, kun geopolitiittinen tilanne ja toimintaympäristö kokonaisuudessaan ovat muuttunut oleellisesti?

Huomiomme

- strategian taloudellisessa ja työllistävyysasioissa käytetään lähteenä v 2020 julkaistuja tietoja, jotka pohjautuvat v 2015 lukuihin
- s.7 mainitaan Frasier (?) instituutti, oletamme että oikea viittaus olisi FRASER instituutti

Rajala Tiina

Pohjois-Pohjanmaan liitto - Maakunnan kehittäminen ja rahoitus